

RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI VA MINTAQAVIY IQTISODIYOTGA TA'SIRI

Buxoro innovatsiyalar universiteti
“Molyaviy texnologiyalar, iqtisodiyot
va logistika” kafedrası o‘qıtuvchisi
Axmedova Dilfuza Nuriddinovna

Annotatsiya: Maqolada mintaqaviy iqtisodiyotda raqamli transformatsiya jarayonlarini samarali boshqarish masalalari tahlil qilingan. Raqamli texnologiyalardan foydalanish orqali iqtisodiy o‘shishni ta’minlash, davlat boshqaruvi tizimini raqamlashtirish, ma’lumotlar ekotizimini yaratish hamda sun’iy intellekt va Big Data vositalari asosida qaror qabul qilish tizimini takomillashtirish yo‘llari ilmiy asoslangan. Buxoro viloyati misolida raqamli iqtisodiyot ko‘rsatkichlari tahlil qilinib, mintaqaviy rivojlanishning raqamli modelini ishlab chiqish bo‘yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, mintaqaviy boshqaruv, raqamli transformatsiya, Big Data, raqamli infratuzilma, innovatsion menejment.

Annotatsiya: V state proanalizirovaniy voprosy effektivnogo upravleniya protsessami sifrovoy transformatsii v regionalnoy ekonomike. Nauchno obosnovaniy puti obespecheniya ekonomicheskogo rosta za schot ispolzovaniya sifrovyyx texnologiy, sifrovizatsii sistema gosudarstvennogo upravleniya, formirovaniya ekosistema dannyx, a takje sovershenstvovaniya sistema prinyatiya resheniy na osnove iskusstvennogo intellekta i texnologiy Big Data. Na primere Buxarskoy oblasti provedyon analiz pokazateley sifrovoy ekonomiki i razrabotaniy prakticheskie rekomendatsii po formirovaniyu sifrovoy modeli regionalnogo razvitiya.

Klyuchevyye slova: sifrovaya ekonomika, regionalnoe upravlenie, sifrovaya transformatsiya, Big Data, sifrovaya infrastruktura, innovatsionnyy menedjment.

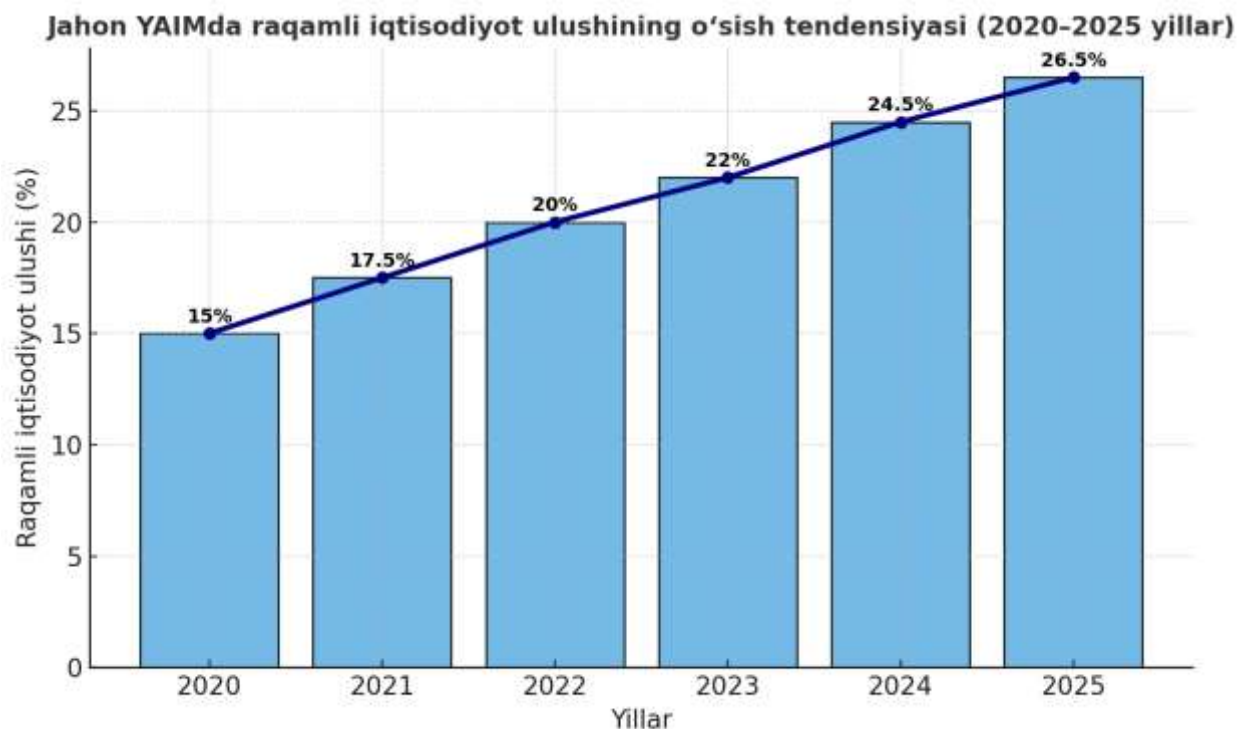
Abstract: The article analyzes the issues of effective management of digital transformation processes in the regional economy. The study scientifically substantiates the ways to ensure economic growth through the use of digital technologies, the digitalization of public administration, the development of a data ecosystem, and the improvement of decision-making systems based on artificial intelligence and Big Data technologies. Using the case of the Bukhara region, indicators of the digital economy are analyzed, and practical recommendations are proposed for developing a digital model of regional development.

Keywords: digital economy, regional governance, digital transformation, Big Data, digital infrastructure, innovation management.

XXI asrda iqtisodiy taraqqiyotning asosiy belgisi – raqamli texnologiyalarning barcha sohalarga kirib borishi va ma’lumotlarning strategik resurs sifatida namoyon bo‘lishida ifodalanadi. Raqamli transformatsiya iqtisodiy tizimlarning samaradorligini oshirish bilan birga, boshqaruv madaniyatini ham yangilamoqda. Ayniqsa, mintaqaviy iqtisodiyotda raqamli transformatsiyani boshqarish usullari va vositalarini ilmiy asosda takomillashtirish iqtisodiy barqarorlik va raqobatbardoshlikni ta’minlashda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining **PF–6079** va **PF–60**-son Farmonlarida belgilab berilgan “**Digital Uzbekistan – 2030**” strategiyasi milliy va mintaqaviy darajada raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlarini belgilab berdi. Shu sababli, bu yo‘nalishda ilmiy tahlil va metodologik yondashuvlarni takomillashtirish dolzarb ahamiyatga ega.

Raqamli transformatsiya iqtisodiyotdagi barcha munosabatlarning yangi bosqichi bo‘lib, axborotni ishlab chiqarish va qayta ishlash orqali yangi qiymat yaratish jarayonini ifodalaydi. U an’anaviy boshqaruv modellaridan farqli ravishda ma’lumotlar tahliliga tayangan, tezkor, shaffof va adaptiv boshqaruv tizimini yaratadi. Xalqaro tadqiqotlarga ko‘ra, raqamli iqtisodiyotning jahon YaIMdagi ulushi 2020 yilda 15% bo‘lgan bo‘lsa, 2025 yilga kelib 26–27% gacha o‘shishi kutilmoqda (1-grafik). Bu o‘shish tendensiyasi raqamli boshqaruvning iqtisodiy samaradorlikka qo‘shayotgan hissasini namoyon etadi.

1-

grafik. Jahon YaIMda raqamli iqtisodiyot ulushining o'sish tendensiyasi (2020–2025 yy.)

Grafik ma'lumotlari raqamli iqtisodiyotning o'sishi to'g'ridan-to'g'ri ma'lumotlar texnologiyasi, elektron tijorat va davlat boshqaruvida raqamli xizmatlarning kengayishi bilan bog'liq ekanini ko'rsatadi.

Mintaqaviy iqtisodiyot raqamli transformatsiyaning amaliyotdagi asosiy muhitini tashkil etadi. Har bir hududda raqamli infratuzilma, ma'lumotlar ekotizimi va intellektual boshqaruv tizimini shakllantirish orqali iqtisodiy faoliyatning sifat darajasi oshadi.

1-jadval. Mintaqaviy raqamli iqtisodiyot rivojlanishining asosiy yo'nalishlari

Yo'nalish	Maqsad	Kutilayotgan natija
Raqamli infratuzilma	Internet va ma'lumot almashinuvini 100% ta'minlash	Axborot oqimlari tezligi oshishi
Elektron boshqaruv	Ma'muriy jarayonlarni avtomatlashtirish	Davlat xizmatlarining shaffofligi
Big Data	Ma'lumotlar tahlilini qaror qabul qilishda qo'llash	Samarali boshqaruv va prognozlash
Inson kapitali	Raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish	Iqtisodiy innovatsiya va yangi ish o'rinlari

Buxoro viloyati misolida 2020–2024 yillarda raqamli xizmatlar ulushi 5,6%dan 15,1%ga oshgani va elektron to‘lovlar hajmi qariyb 6 barobarga o‘sgani qayd etildi. Bu raqamlar raqamli boshqaruvning iqtisodiy o‘shishga bevosita ta‘sirini isbotlaydi.

Raqamli boshqaruvning samaradorligini oshirish uchun tizimli yondashuv zarur. Buning uchun quyidagi yo‘nalishlar ilmiy asosda ishlab chiqilishi lozim:

- Mintaqaviy iqtisodiyotda ma‘lumotlar ekotizimini integratsiyalash;
- Big Data va sun‘iy intellekt asosida qaror qabul qilish algoritmlarini yaratish;
- Davlat-xususiy sheriklik asosida raqamli infratuzilmani modernizatsiya qilish;
- Kadrlar tayyorlashda “digital competence” konsepsiyasini joriy etish.

Bu vazifalarni amalga oshirish natijasida mintaqalarda raqamli boshqaruvning sifat ko‘rsatkichlari oshadi, resurslar taqsimoti optimallasadi va iqtisodiy faoliyatda prognozlash darajasi yuksaladi.

Mintaqaviy iqtisodiyotda raqamli transformatsiyani boshqarish usullari va vositalarini takomillashtirish iqtisodiy siyosatning strategik yo‘nalishi hisoblanadi. U nafaqat iqtisodiy o‘shishni ta‘minlaydi, balki innovatsiya, raqobatbardoshlik va ijtimoiy samaradorlikning yangi bosqichini belgilaydi. Shuning uchun raqamli boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish va ma‘lumotlarga asoslangan iqtisodiy qarorlar qabul qilish mexanizmini ilmiy asosda yo‘lga qo‘yish har bir mintaqaning ustuvor vazifasi bo‘lishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF–6079-son Farmoni, 2020 yil.
2. “Digital Uzbekistan – 2030” strategiyasi, AKT vazirligi hisoboti (2024).
3. World Bank (2023). *Digital Economy Report 2023*.
4. OECD (2022). *Regional Digital Transformation Frameworks*.
5. UNCTAD (2024). *Digital Economy Outlook*.